SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 135/07-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. júna 2007 predbežne prerokoval sťažnosť akad. mal. a soch. M. T., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Cbi 3/05-60 zo 7. októbra 2005 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obo 369/05-68 z 12. decembra 2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť akad. mal. a soch. M. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. apríla 2007 doručená sťažnosť akad. mal. a soch. M. T., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Cbi 3/05-60 zo 7. októbra 2005

a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Obo 369/05-68 z 12. decembra 2006.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 7. januára 2005 krajskému súdu žalobu podľa § 19 ods. 2 zákona č. 328/91 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov a zaplatila súdny poplatok 3 000 Sk. Krajský súd 18. marca 2005 vyzval sťažovateľku, aby zaplatila súdny poplatok za návrh 597 000 Sk, s čím sťažovateľka nesúhlasila a 5. apríla 2005 požiadala krajský súd o vyjadrenie, akým spôsobom bola určená suma poplatku. Krajský súd sťažovateľke oznámil, že poplatok bol určený z ceny vylučovanej veci podľa znaleckého posudku vo výške 5 %, maximálne však 600 000 Sk. Sťažovateľka 17. mája 2005 požiadala o oslobodenie od platenia súdneho poplatku a v žiadosti uviedla, že nesúhlasí s postupom krajského súdu, pretože hodnota vylučovaných vecí sa nedá oceniť a majetok, ktorého vylúčenie žiada jej bol nezákonne scudzený. Krajský súd 9. augusta 2005 sťažovateľku vyzval, aby preukázala, že jej pomery odôvodňujú oslobodenie od súdneho poplatku. Vzhľadom na podanie zo 17. mája 2005 sťažovateľka na túto výzvu nereagovala. Sťažovateľke bolo 14. októbra 2005 doručené uznesenie krajského súdu č. k. 9 Cbi 3/05-60 zo 7. októbra 2005, ktorým jej nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. O odvolaní proti uzneseniu rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 1 Obo 369/05-68 tak, že napadnuté uznesenie krajského súdu potvrdil. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľke doručené 21. marca 2007.

Sťažovateľka vyjadruje názor, že „v tomto konaní došlo k pochybeniu súdov, že porušovatelia nerozhodovali v primeranej lehote s poukazom na ust. § 237 ods. 1 písm. f) O. s. p., čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru“.

Na základe týchto skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Krajský súd v Bratislave v konaní sp. zn. 9 Cbi 3/05-60 a NS SR v konaní sp. zn. 1 Obo 369/05-68 porušili právo sťažovateľky Akad. mal. a soch. M. T., B., aby sa ich vec spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky Uznesenie Krajského súdu Bratislava sp. zn. 9 Cbi 3/05-60 zo dňa 7. októbra 2005 a Uznesenie NS SR sp. zn. 1 Obo 369/05-68 zo dňa 12. decembra 2006 zrušuje.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Krajskému súdu v Bratislave, aby vo veci sp. zn. 9 Cbi 3/05 neodkladne konal a rozhodol, ako nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom.

Akad. mal. a soch. M. T. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 7.459,- Sk, ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. J. H., (...) a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu Ústavného súdu SR.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 79/06).

1. Ústavný súd sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a rozhodnutím krajského súdu č. k. 9 Cbi 3/05-60 zo 7. októbra 2005, odmietol pre nedostatok svojej právomoci, pretože bolo v právomoci všeobecného súdu na základe riadneho opravného prostriedku, ktorý bol proti tomuto rozhodnutiu prípustný, aby poskytol ochranu tomu právu, ktorého porušenie sťažovateľka namieta.

2. Sťažnosť v časti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 369/05 z 12. decembra 2006, ústavný súd posúdil s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu z hľadiska záruk, ktoré pre sťažovateľku z označeného práva vyplývajú.

Podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) sa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže dovolávať každý, kto sa domnieva, že došlo k nezákonnému zasahovaniu do výkonu jeho práv (občianskej povahy), a sťažuje sa, že nemal možnosť takýto spor predložiť súdu spĺňajúcemu požiadavky ustanovené v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tento článok zakotvuje „právo na súdnu ochranu“, ktorého jednou stránkou je právo na prístup k súdu, t. j. právo obrátiť sa na súd v občianskoprávnej veci. Právo na prístup k súdu, ktoré môže byť obmedzené alebo podmienené splnením rôznych formalít alebo iných podmienok, ktorými sa však nesmie zasiahnuť do samej jeho podstaty, sa posudzuje s ohľadom na všetky okolnosti prípadu, pričom medzi relevantnými kritériami jeho záruk podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj kritérium, podľa ktorého výsledok konania musí byť

bezprostredne rozhodujúci pre dotknuté právo (napr. rozsudok Athanassoglou a iní v. Švajčiarsko zo 6. apríla 2000).

Z judikatúry ESĽP, ktorú si osvojil aj ústavný súd, vyplýva, že „právo na súd“, ktorého jedným aspektom je právo na prístup k súdu, nie je absolútne a môže podliehať rôznym obmedzeniam. Uplatnenie obmedzení však nesmie obmedziť prístup jednotlivca k súdu takým spôsobom a v takej miere, že by uvedené právo bolo dotknuté v samej svojej podstate. Okrem toho tieto obmedzenia sú zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý garantuje právo na spravodlivé súdne konanie, len vtedy, ak sledujú legitímny cieľ, a keď existuje primeraný vzťah medzi použitými prostriedkami a týmto cieľom (napr. Guérin v. Francúzsko, 1998).

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti (I. ÚS 176/03, III. ÚS 18/06, II. ÚS 165/06) v súlade s judikatúrou ESĽP (napr. rozsudok Kreuz c. Poľsko z 19. júna 2001, § 60) uviedol, že povinnosť zaplatiť súdny poplatok v občianskoprávnych veciach nie je možné považovať za také obmedzenie práva na prístup k súdu, ktoré by bolo v nesúlade s čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Prostriedkom na zabezpečenie proporcionality medzi legitímnym obmedzením vo forme súdnych poplatkov a zabezpečením efektívneho práva na prístup k súdu, ktorý rozhodne o občianskych právach a záväzkoch účastníka konania, je zákonná možnosť priznať účastníkovi súdneho konania na návrh celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 Občianskeho súdneho poriadku), ak to jeho pomery odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

V danom prípade bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či najvyšší súd svojím rozhodnutím, ktorým potvrdil uznesenie prvostupňového súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, porušil právo sťažovateľky na prístup k súdu ako základnému aspektu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bez ktorého by nemohla profitovať z ďalších záruk spravodlivého procesu vyplývajúcich z toho článku.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Najvyšší súd v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia uviedol:

„... predpokladom pre oslobodenie od platenia súdneho poplatku sú pomery účastníka a zistenie, že nejde o svojvoľné alebo inak zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Obidve podmienky musia byť splnené súčasne. Navrhovateľ teda musí svoje majetkové pomery doložiť, aby súd mohol posúdiť, či jeho majetkové pomery oslobodenie od platenia poplatku odôvodňujú. Súd na doloženie majetkových pomerov žalobcu vyzval, ale žalobca žiadne doklady, potrebné pre rozhodnutie o oslobodení od platenia súdneho poplatku nepredložil. Nebolo preto možné posúdiť jeho majetkové pomery a súd dôvodne jeho návrhu nevyhovel a od platenia súdneho poplatku ho neoslobodil. Nemôže preto odvolateľ vytýkať súdu nedostatočne zistený skutkový stav pre vydanie rozhodnutia o nepriznaní oslobodenia od platenia súdneho poplatku. (...) Odvolaniu podanému proti rozhodnutiu, ktoré vydal súdny úradník alebo justičný čakateľ, môže úplne vyhovieť sudca. Ak sudca odvolaniu podanému proti rozhodnutiu súdneho úradníka alebo justičného čakateľa nemieni vyhovieť úplne, predloží vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu. V tomto prípade, ako je z predkladacej správy krajského zrejmé, sudca nemienil vyhovieť odvolaniu žalobcu, preto vec predložil na rozhodnutie o odvolaní odvolaciemu súdu. Tento postup bol

v súlade o zákonom. (...) Ostatné dôvody, na ktoré sa odvolateľ odvoláva vo svojom odvolaní, nemajú relevanciu vo vzťahu k zákonom stanoveným podmienkam, ktoré je potrebné z hľadiska § 138 ods. 1 O. s. p. skúmať. Zákonom stanovené podmienky žalobca nesplnil, doklady o svojich majetkových pomeroch žiadne nepredložil, nemohol byť teda ani zistený dôvod, aby ho súd od platenia súdneho poplatku oslobodil.“

Podľa názoru ústavného súdu sú závery najvyššieho súdu dostatočne odôvodnené, nevyplýva z nich taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu, a preto nie je možné posúdiť namietané rozhodnutie ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 369/05 z 12. decembra 2006 nie je v príčinnej súvislosti s namietaným porušením práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto túto časť sťažnosti odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

3. Sťažovateľka namieta aj zbytočné prieťahy a nedodržanie primeranej lehoty na prerokovanie veci v označených konaniach krajského súdu a najvyššieho súdu.

Ústavný súd podľa svojej stabilnej judikatúry poskytuje ochranu základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo. Právoplatnosťou konečného rozhodnutia všeobecného súdu dochádza podľa názoru ústavného súdu k odstráneniu právnej neistoty účastníka konania, a preto považuje sťažnosť doručenú ústavnému súdu po právoplatnom skončení veci za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 116/02, IV. ÚS 61/02, II. ÚS 128/06).

Vzhľadom na to, že konanie bolo právoplatne skončené pred doručením sťažnosti ústavnému súdu (sťažovateľka uviedla, že rozhodnutie najvyššieho súdu jej bolo doručené 21. marca 2007), ústavný súd sťažnosť pre namietané porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažnosť bola odmietnutá podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako celok, a preto sa ústavný súd už nezaoberal ďalšími uplatnenými nárokmi sťažovateľky, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia namietaného základného práva.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007